

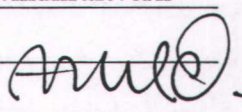

Bakgrunn for utredningsprogram

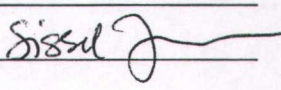
Søker/sak: **Guleslettene vindkraft AS/Guleslettene vindkraftverk, Fred. Olsen Renewables AS/Guleslettene vindkraftanlegg, Bremangerlandet Vindpark AS/Bremangerlandet vindkraftverk og Vestavind Kraft AS/Hennøy vindkraftverk**

Fylke/kommune: Sogn og Fjordane/ Bremanger, Flora

Ansvarlig: Arne Olsen, KE

Sign.:

Saksbehandler: Sissel Belgen Jakobsen, KE

Sign.:

Dato: **02 JUL 2009**

Vår ref.: NVE 200803198-44, 200704834-46,
200708327-43, 200708328-53 ke/sbja KE 38/2009

Sendes til: Guleslettene vindkraft AS, Fred. Olsen Renewables AS,
Bremangerlandet Vindpark AS, Vestavind Kraft AS og Bremanger,
Flora og Vågsøy kommuner

Middelthuns gate 29
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO
Telefon: 22 95 95 95
Telefaks: 22 95 90 00
E-post: nve@nve.no
Internett: www.nve.no
Org. nr.:
NO 970 205 039 MVA

Meldinger om vindkraftverk i Bremanger og Flora kommuner. Sammenfatning av høringsuttalelser og vurdering av utredningsbehov.

Innhold

1	Innledning.....	4
2	Behandlingsprosessen.....	4
2.1	Høring	4
2.2	Møter	5
3	Innkomne merknader	5
3.1	Lokale myndigheter.....	5
3.1.1	Alle tiltakene.....	5
3.1.2	Tiltakene på Guleslettene.....	6
3.1.3	Tiltaket på Bremangerlandet.....	6
3.2	Regionale myndigheter	6
3.2.1	Alle tiltakene.....	6
3.2.2	Tiltakene på Guleslettene.....	7
3.2.3	Tiltaket på Bremangerlandet.....	8
3.2.4	Tiltaket på Hennøya.....	8

3.3	Sentrale myndigheter.....	8
3.3.1	Alle tiltakene.....	8
3.4	Nettselskaper.....	11
3.4.1	Alle tiltakene.....	11
3.5	Interesseorganisasjoner	12
3.5.1	Alle tiltakene.....	12
3.5.2	Tiltakene på Guleslettene.....	12
3.5.3	Tiltaket på Bremangerlandet.....	14
3.5.4	Tiltaket på Hennøya.....	15
3.6	Grunneiere, privatpersoner og andre interesser.....	15
3.6.1	Alle tiltakene.....	15
3.6.2	Tiltakene på Guleslettene.....	15
3.6.3	Tiltaket på Bremangerlandet.....	16
3.6.4	Tiltaket på Hennøya.....	17
3.7	Merknader fra Miljøverndepartementet	18
4	Generelt om utredningsprogram for vindkraftverk.....	18
5	NVEs vurdering.....	18
5.1	Tiltaksbeskrivelse.....	19
5.1.1	Beskrivelse og begrunnelse for tiltaket.....	19
5.1.2	Vindressurser og produksjon.....	19
5.1.3	Vurdering av alternativer	19
5.1.4	Forholdet til andre planer	19
5.1.5	Infrastruktur og nettilknytning	19
5.2	Prosess og metode.....	20
5.3	Tiltakets virkninger for miljø, naturressurser og samfunn.....	20
5.3.1	Visuelle forhold.....	20
5.3.1.1	Landskap	20
5.3.1.2	Kulturminner og kulturmiljø	21
5.3.1.3	Friluftsliv og ferdsel.....	22
5.3.2	Biologisk mangfold (naturtyper, fugl, annen fauna, flora og inngrepsfrie områder) ..	22
5.3.3	Forurensning (støy, skyggekast og annen forurensning).....	22
5.3.4	Nærings- og samfunnsinteresser.....	22
5.3.4.1	Verdiskaping	22
5.3.4.2	Reiseliv.....	23

5.4	Annet.....	23
5.4.1	Ny plan- og bygningslov	23
5.4.2	Sumvirkninger	23
5.4.3	Avbøtende tiltak.....	23
5.4.4	Nedleggelse av vindkraftverket	24
5.4.5	Risiko- og sårbarhetsanalyser.....	23

1 Innledning

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har mottatt fem meldinger med forslag til utredningsprogram for planlagte vindkraftverk i Bremanger kommune i Sogn og Fjordane. To av vindkraftverkene ligger også i Flora kommune i Sogn og Fjordane. Meldingene er utarbeidet i medhold av plan- og bygningsloven med forskrifter. Følgende vindkraftverk er meldt:

- Guleslettene vindkraftverk, Guleslettene vindkraft AS
- Guleslettene vindkraftanlegg, Fred. Olsen Renewables AS
- Vindkraftanlegg på Bremangerlandet, Bremanger Kraft AS
- Bremangerlandet vindkraftverk, Bremangerlandet Vindpark AS
- Hennøy vindkraftverk, Vestavind Kraft AS

I etterkant av at meldingene ble sendt på høring, har Bremanger Kraft AS trukket sin melding om Vindkraftanlegg på Bremangerlandet.

I dette notatet sammenfattes og drøftes de høringsuttalelser som har kommet inn til de fire gjenværende meldingene. På grunnlag av vedlegg II i forskrift om konsekvensutredninger, forslag til utredningsprogram, innkomne merknader og NVEs egne vurderinger, fastsetter NVE et utredningsprogram for hvert planlagte tiltak.

For tiltakene er det fremmet flere alternativer for nettilknytning. Den 10.10.2008 sendte Guleslettene vindkraft AS inn egen melding med forslag til utredningsprogram for nettilknytning for Guleslettene vindkraftverk. Meldingen ble hørt parallelt med de meldte vindkraftanleggene. NVE vil avvente fastsetting av utredningsprogram for meldingen til det foreligger endelig vedtak vedrørende omsøkt 420 kV ledning mellom Ørskog og Fardal.

2 Behandlingsprosessen

NVE behandler meldingene etter plan- og bygningslovens forskrift om konsekvensutredning.

2.1 Høring

Meldingene om de planlagte vindkraftverkene ble sendt på samlet høring til berørte instanser den 6.10.2008. Høringsfristen var satt til 8.12.2008. Følgende instanser fikk meldingene til uttalelse: Bremanger kommune, Flora kommune, Sogn og Fjordane fylkeskommune, Fylkesmannen i Sogn og Fjordane, Bremanger reiselivslag, Keipen turlag, Førde grunneigarlag, Sogn og Fjordane turlag, Norges jeger- og fiskerforbund Sogn og Fjordane, Naturvernforbundet Sogn og Fjordane, Fortidsminneforeningen Sogn og Fjordane, Forum for natur- og friluftsliv i Sogn og Fjordane, Norges bondelag avdeling Sogn og Fjordane, Sogn og Fjordane skogeigarlag, Sogn og Fjordane bonde- og småbrukarlag, FNF Sogn og Fjordane, Elkem Energi Bremanger AS, Natur og Ungdom, Direktoratet for naturforvaltning, Statens landbruksforvaltning, Statens forurensningstilsyn, Riksantikvaren, Norges naturvernforbund, Norges miljøvernforbund, Bellona, Norsk ornitologisk forening, Den norske turistforening, Norges jeger og fiskerforbund, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådet, Norskog,

Norges skogeierforbund, Meteorologisk institutt, Luftfartstilsynet, Forsvarsbygg, Telenor, Avinor AS, Norkring AS, og Statnett SF.

Meldingene ble sendt til orientering til følgende instanser: Olje- og energidepartementet, Miljøverndepartementet, Norsk institutt for by- og regionforskning, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap region vest og Enova SF.

Høringen og utlegging av meldingene til offentlig ettersyn ble kunngjort i Norsk Lysingsblad, Firdaposten og Fjordanes Tidende.

NVE har forelagt utredningsprogrammene for Miljøverndepartementet iht. forskrift om konsekvensutredning av 1.4.2005 § 7.

2.2 Møter

NVE arrangerte offentlig møte om tiltakene i Svelgen samfunnshus den 22.10.2008 og på Havly pensjonat den 23.10.2008. Møte med lokale og regionale myndigheter ble avholdt i rådhuset i Svelgen den 22.10.2008. I møtene orienterte NVE om saksbehandlingsprosessen. Tiltakshaverne var representert og orienterte om meldingene med forslag til utredningsprogram.

3 Innkomne merknader

Det har kommet inn til sammen 39 merknader til de fire meldingene om planlagte vindkraftverk i Bremanger og Flora kommuner. Høringsuttalelsene er sammenfattet nedenfor. Innspill i uttalelsene som ikke er relevante for vurdering av utredningsbehov er i stor grad utelatt i sammenfatningene.

Mange av høringsuttalelsene er samlede uttalelser til alle de fire tiltakene. Andre uttalelser retter seg spesifikt mot ett eller to tiltak. Sammenfatningene er delt inn i underkapitler for å tydeliggjøre hvilket/hvilke tiltak som omtales i den enkelte uttalelse.

3.1 Lokale myndigheter

3.1.1 Alle tiltakene

Bremanger kommune behandlet meldingen i kommunestyret 16.12.2008, og uttalte seg i brev av 22.12.2008. Kommunen har følgende innspill til utredningsprogram:

"1 Konsekvensene av vindkraftverket sett i høve til landskapsverknader og bruken av området til friluftsliv er særleg viktige å utgreie.

2 For dei alternative tilførselsvegane til vindkraftverket må det leggjast vekt på landskapsverknader, samordna infrastruktur, nytte og verknader for lokalsamfunna ved dei ulike alternativa.

3 For planlegging av nettløysing må det leggjast vekt på forventa produksjon og forbruk i kommunen/regionen og minst mogeleg inngrep ved færrast mogeleg nye liner og sanering av gamle liner.

4 Utgreiing av samfunnsmessig nytte og konsekvens lokalt i Bremanger kommune.

5 Utgreie plassering av transformatorstasjon i Svelgenområdet."

3.1.2 Tiltakene på Guleslettene

Flora kommune uttalte seg i brev av 12.12.2008. Meldingen ble behandlet i bystyret den 9.12.2008, og det ble fattet følgende vedtak:

- "1. Flora kommune tek ikkje stilling til om det bør etablerast vindmølleparkar i området no.*
- 2. Flora kommune står i hovudsak opp om framlegga til KU-program slik dei ligg føre men har med tilvising til saksutgreiinga følgjande kommentarer, presiseringar mm.*

- *Det må leggest vesentleg vekt på å vurdere konsekvensar for friluftslivet.*
- *Tilhøvet til drikkevassinteressene til Flora kommune må leggest vekt på.*
- *Langevatnet er med i SFT sitt overvåkingsprogram for "Langtransportert forurenset luft og nedbør."*
- *Som grunnlag for val av alternative tilkomstvegar må det leggest vesentleg vekt på utgreiing av landskapskonsekvensar og synergieffektar.*
- *Det må stillast like krav til utgreiing av konsekvensar av nettilknytning til søkarane.*
- *Dersom 420 kV kraftline vert bygd står Flora kommune opp om fleire tilknytningspunkt. Lokalisering må sjåast i høve til forventta produksjon og forbruk i ein større region, men med vekt på å redusere behovet for tilførselsliner.*
- *Konsekvensar for nettariffar må gjerast greie for."*

3.1.3 Tiltaket på Bremangerlandet

Vågsøy kommune uttalte seg i brev av 9.12.2008. Det faste utvalget for plansaker behandlet meldingen den 3.12.2008, og fattet følgende vedtak:

- "1. Det må lagast ei visuell framstilling (fotomontasje), som viser korleis innbyggjarane i Vågsøy kommune blir påverka. Fotostandpunkt må ta omsyn til både øyene, det nærmaste fastlandet og Måløy by.*
- 2. Det må arrangerast eit ope møte i Vågsøy, som skal vere varsla i Fjordanes Tidende."*

3.2 Regionale myndigheter

3.2.1 Alle tiltakene

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane uttalte seg i brev av 7.12.2008 om tiltakene på Bremangerlandet og Hennøy, og i brev av 8.12.2008 om tiltakene på Guleslettene. Fylkesmannen har følgende innspill til utredningsprogram for de fire tiltakene:

Presentasjon av tiltaket og utredning av alternativ: KU må gi informasjon om det planlagte tiltaket hva gjelder størrelse på vindturbinene og antall turbiner. Ulike utbyggingsalternativer bør presenteres, inkludert alternativer for adkomstvei. Også virkningene av et nullalternativ bør utredes.

Landskap: Det må stilles krav til gjennomføring av en landskapsfaglig analyse som gjøre rede for landskapets visuelle kvaliteter, særtrekk og verdier, og vurderer virkningene av tiltaket på de konkrete kvalitetene i det aktuelle landskapet. Videre mener fylkesmannen at virkninger på landskapet bør vurderes i en regional og nasjonal sammenheng. I tillegg til fotorealistiske visualiseringer av vindkraftverket bør det utarbeides synlighetskart der alternativene for nettløsninger er inkludert.

INON: KU bør tall- og kartfeste bortfall av INON-områder som følge av etablering av vindkraftverket og tilhørende kraftlinjer. Det nevnes spesielt at ytre Bremanger er et av få steder langs kysten der man finner INON-areal i gradienten fra fjord til fjell.

Kulturminner: Område SF 2 i Riksantikvarens oversikt over områder med stor konflikt knyttet til etablering av vindkraftanlegg ligger like nord for Guleslettene, og denne problemstillingen bør gjøres rede for. Generelt påpeker fylkesmannen at omfanget av kulturminner langs kysten er så stort at det bør gjøres en grundig kartlegging av kulturminner i planområdet.

Friluftsliv: Opplevelseskvaliteten knyttet til friluftsliv i området bør kartlegges i tillegg til friluftsbenyttelsen av området. Vindkraftverkets virkninger på opplevelseskvaliteten må utredes.

Biologisk mangfold: Fylkesmannen ber her om at hekkeplasser og trekkruter for rovfugler kartlegges i planområdet, og i en radius på fem km utenfor dette, gjennom feltarbeid utført i relevante deler av året. Spesielt status for hubro i området er dårlig kjent. Også virkninger av aktuelle nettløsninger er viktige å utrede, spesielt med tanke på hubro. Når det gjelder elektroksjon og kollisjon må det gjøres rede for avbøtende tiltak. Det må også gjennomføres viltkartlegging og naturtypekartlegging i området. Avbøtende tiltak for drenering av myrområder bør vurderes.

Samfunnsmessige forhold: Virkninger på turisme og reiseliv bør utredes.

Det bør også gjøres rede for arbeidsomfang og kostnader knyttet til nedlegging og fjerning av vindkraftanlegget.

Sumvirkninger: Fylkesmannen legger sterk vekt på behovet for en vurdering av sumvirkninger av flere vindkraftanlegg som beslutningsgrunnlag for konsesjonsspørsmålet.

I e-post av 26.1.2009 sendte beredskapsenheten i Fylkesmannen i Sogn og Fjordane en tilleggsuttalelse der de ber om at følgende forhold utredes:

a) tiltakets virkning på kraftforsyning lokalt, regionalt og nasjonalt, herunder reguleringsmuligheter mellom ulike kraftkilder som følge av tiltaket, b) mulighet for sanering av eksisterende linjenett og linjeinstallasjoner, c) risiko- og sårbarhetsanalyser, d) virkninger på helikoptertrafikk og f) avbøtende tiltak for reduksjon av ulemper for reiseliv m.v.

3.2.2 Tiltakene på Guleslettene

Sogn og Fjordane fylkeskommune uttalte seg i brev av 3.2.2009. Når det gjelder utredninger av tiltakets virkninger på kulturminner og kulturmiljø, vektlegger fylkeskommunen at det innenfor planområdet ikke er tilstrekkelig å basere seg på eksisterende registreringer og kunnskap om både automatiske fredede og nyere tids kulturminner. Det vil være nødvendig med grundige befaringer og letinger etter synlige kulturminner utført av fagfolk i området. Bruk av arealet i forbindelse med jakt på rein og hjort i steinalder og etterfølgende førhistoriske perioder må vurderes. I tillegg må det gjøres en gjennomgang av kulturminner og kulturmiljø i vindkraftverkets influensområder, der øyene i Flora, østsiden av Frøya, Bremangerlandet, gravhaugene ved skipsleia og helleristningsfeltet Vingen er inkludert.

Fylkeskommunen anbefaler at Askeladden, Sefrak, verneplaner for bygningsmiljø, økonomisk kartverk og øvrig lokal og regional kunnskap benyttes som kilder i utredningsarbeidet. De ber videre om at kulturminnene verdivurderes, og at tiltakets virkninger på kulturminner og kulturmiljøer i planområdet og influensområder vises i synlighetskart, visualiseringer og på flyfoto.

Fylkeskommunens kulturavdeling mener det kan gjennomføres § 9 undersøkelser i området tidligere enn hva dagens retningslinjer legger opp til.

Også for tema landskap ber fylkeskommunen om at det utarbeides gode visualiseringer og synlighetskart av tiltaket der andre planlagte vindkraftverk i Flora og Bremanger tas i betraktning mot en vurdering av landskapets tålegrense.

3.2.3 Tiltaket på Bremangerlandet

Sogn og Fjordane fylkeskommune uttalte seg i brev av 30.1.2009. Uttalelsen inneholder de samme elementer som er gjengitt under fylkeskommunens uttalelse til tiltakene på Guleslettene. For tema kulturminner, spesifiseres for tiltaket på Bremangerlandet at kulturminner på Bremangerlandet og gravhaugene tilknyttet skipsleia fra Årebrot til Hennøya og Berle, helleristningsfeltet Vingen, Hagevik tønnefabrikk og handelsstaden Vågsberget i Vågsøy må inngå i vurderingene. Influensområdet må ikke avgrenses til Bremanger kommune. Fylkeskommunen ber om at det lages visualiseringer fra ulike kulturmiljøer i Vågsøy, Selje og Flora kommuner og fra områder med nasjonalt viktige kulturminner på Bremangerlandet.

For tema landskap, fremhever fylkeskommunen Bremangerlandet og Hornelen som områder med særlig stor verdi, og som må vurderes ved en videre planlegging av Bremangerlandet vindkraftverk.

3.2.4 Tiltaket på Hennøya

Sogn og Fjordane fylkeskommune uttalte seg i brev av 30.1.2009. Uttalelsen inneholder de samme elementer som er gjengitt under fylkeskommunens uttalelse til tiltakene på Guleslettene og Bremangerlandet. For tema kulturminner, spesifiseres for tiltaket på Hennøy at kulturminner på Bremangerlandet og Hennøya, og gravhaugene ved skipsleia fra Årebrot til Hennøya og Berle, må inngå i vurderingene.

For tema landskap, fremhever fylkeskommunen Marafjellet og området mellom Hornelen og Vingen som områder med særlig stor verdi, og som må vurderes ved en videre planlegging av Hennøya vindkraftverk.

3.3 Sentrale myndigheter

3.3.1 Alle tiltakene

Riksantikvaren (RA) uttalte seg i brev av 13.2.2009.

RA understreker at det er viktig å få frem tilstrekkelig kunnskap om kulturminner i planområdet. Sogn og Fjordane fylkeskommune har opplyst at denne kunnskapen i dag generelt er liten, men at det er kjent et stort mangfold av kulturminner i områdene rundt. RA hevder derfor at potensialet for å finne hittil ukjente kulturminner innenfor planområdet anses som stort, og at grundige utredninger av kulturminner med tilstrekkelige befaringer i området er nødvendig. Herunder må automatisk fredede

kulturminner, vedtaksfredede og andre nyere tids kulturminner og –miljøer kartlegges og beskrives. Undersøkelser etter kulturminneloven § 9 bør gjennomføres. RA understreker at undersøkelsene bør gjøres i nær dialog med Sogn og Fjordane fylkeskommune. Det må også gjøres en gjennomgang av kjente og registrerte kulturminner/kulturmiljøer i vindkraftverkets influensområder. RA opplyser at skriftlig kunnskap blant annet finnes i databasene Askeladden og Sefrak, men at lokal- og regional kunnskap også må tas i bruk.

For kulturminner og –miljøer i planområdet og influensområder ber RA om at a) direkte og indirekte virkninger av vindkraftverket vurderes, b) behovet for undersøkelser med sikte på å overvåke virkningene på disse vurderes og c) at avbøtende tiltak og plantilpasninger vurderes.

RA ber om at naturfaglige og kulturminnefaglige fagfelt integreres i en vurdering av virkninger på landskap i konsekvensutredningen. Samtidig understrekes at temaene må behandles faglig tilfredsstillende på hvert sitt felt. Følgende punkter bør i følge RA inngå i landskapsutredningen:

- *”Det vert avgrensa eit influensområde ut fra vindkraftanlegget sin visuelle verknad.*
- *Det vert utarbeidd eit synlighetskart for den aktuelle vindparken og dette vert sett i sammenheng med synligheita av nærliggjande vindparkar.*
- *Verknaden av vindturbinane i landskapet må visualiserast frå ulike standpunkt, bl.a. valt ut frå viktige kulturmiljø.*
- *Landskapet skal beskrivast og verdivurderast*
- *Landskapets sårbarheit overfor vindkraftanlegget med alternativ må vurderast.*
- *Verknader på landskapet vurderast saman med verknaden av nærliggjande vindkraftanlegg.”*

RA understreker behovet for en vurdering av sumvirkninger på landskapet av samtlige planlagte vindkraftverk på strekningen Sunnfjord-Nordfjord. De ber om at vurderingen inneholder visualiseringer og kartmateriale som viser visuell virkning på det større området som blir influert av planlagt vindkraftutbygging.

For tiltakene på Guleslettene påpeker RA at de planlagte vindkraftverkene vil være synlige fra kyststrekningen Årebrot-Botnane. Strekningen er en del av kartfestet konfliktområde i rapporten *Kulturminneinteresser og vindkraftutbygging*. Her ligger en større samling med gravhauger i tillegg til to bautasteiner. RA opplyser at dette er det største sammenhengende gravhaugmiljøet som finnes av denne typen på vestlandet.

For tiltaket på Bremangerlandet spesifiseres at vindkraftverket bør visualiseres fra steder som Hornelen, Rugsundet handelsstad, Vingen bergkunstfelt og Vågsberget.

For tiltaket på Hennøya spesifiserer RA at et vindkraftverk på Marafjellet må tilpasses kulturmiljøet og landskapet i området som strekker seg fra Hornelen til Vingen, og at kulturminner og kulturmiljøer på Bremangerlandet må inngå i vurderingene. Det ber om at vindkraftverket visualiseres fra leia mot gravhaugene, fra Hornelen og Vingen.

Direktoratet for naturforvaltning (DN) uttalte seg i brev av 6.1.2009. DN ønsker at det konsekvensutredes for temaene biologisk mangfold, friluftsliv, inngrepsfrie naturområder og landskap.

Biologisk mangfold: DN understreker at eksisterende kunnskap om truede og sårbare arter i området er av eldre dato, og at det er behov for ny og mer omfattende kartlegging som grunnlag for konsekvensutredning av tiltaket. DN ønsker at det kartlegges hekkestatus for fugl i området, med

spesiell fokus på ansvarsarter/rødlistearter som havørn, kongeørn, vandrefalk, hubro og storlom. Kartleggingen må skje gjennom omfattende feltarbeid i hekketida. Også trekkruiter for fugl i området bør kartlegges i tillegg til viltbestand og naturtyper. Vindkraftverkets virkninger på det biologiske mangfoldet bes utredet. DN ber også om at sumvirkninger av flere vindkraftverks arealbeslag, fragmentering, barrierevirkninger og økt tilgjengelighet vurderes med tanke på hekkende rødlistearter, fugletrekk og naturtyper.

Friluftsliv: DN skriver at friluftsliv bør utredes som eget tema, og anbefaler bruk av metodikk fra DN-håndbok 25 *Kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder*. De peker på at økt tilgjengelighet i området som følge av veiutbygging tilknyttet vindkraftverk ikke medfører positive virkninger for friluftslivet. Til tross for at dette kan føre til økt ferdsel, hevder DN at dette er ferdsel i industriområde og ikke kvalifiserer for å havne inn under kategorien friluftsliv. DN ber derfor om at det utredes hvilke alternative områder for friluftsliv som finnes til planområdet for berørt befolkning.

INON: DN peker på at det langs kysten av Sogn og Fjordane er lite gjenværende inngrepsfri natur. De viser til nasjonalt mål om å ta vare på gjenværende naturområder med urørt preg. DN ber derfor om at konsekvensutredningen tall- og kartfester bortfall av INON-områder som følge av vindkraftutbyggingen.

Landskap: DN ber om at det gjøres en grundig og etterprøvbar analyse av landskapet som inkluderer en verdivurdering av landskap, vurdering av landskapsomfang og vurdering av tiltakets virkninger på landskapet. De mener at utredningene på landskap må omfatte en radius på ti km utenfor planområdet, og at spesielt viktige landskapsområder også utenfor en radius på ti km tas med i utredningen. DN ber om at sumvirkninger vurderes med tanke på landskap.

DN understreker også behovet for oppfølgende undersøkelser, og ber NVE gjennom utforming av utredningsprogrammet sørge for at konsekvensutredningsarbeidet også vurderer behovet for overvåking og oppfølgende undersøkelser av tiltakets faktiske virkninger.

Den 18.2.2009 ettersendte DN en tematisk konfliktvurdering av vindkraftverkene for naturmiljø, kulturmiljø og landskap utarbeidet av DN og RA på oppdrag ra OED. DN og RA har gitt Guleslettene vindkraftverk, Guleslettene vindkraftanlegg og Hennøy vindkraftverk konfliktvurdering C for alle temaer. Bremangerlandet vindkraftverk er gitt konfliktvurdering D for tema landskap, C-D for tema kulturmiljø og D-E for tema naturmiljø. Samlet konfliktvurdering for Bremangerlandet vindkraftverk settes til D-E.

Luftfartstilsynet uttalte seg i brev av 20.10.2008 der de påpekte at tiltakenes konsekvenser for sivil luftfart ikke er nevnt i meldingen, og at eventuelle virkninger for radar-, navigasjons- og kommunikasjonsanlegg for luftfart i tillegg til innvirkning på inn- og utflygingsprosedyrer for nærmeste lufthavn skal utredes. Luftfartstilsynet anbefaler at utredningen gjøres i samarbeid med Avinor AS.

Luftfartstilsynet minner om at vindturbiner som vil utgjøre luftfartshinder rapporteres til Statens kartverk jf. bestemmelser for sivil luftfart, BSL E 2-1, og merkes i henhold til bestemmelser for sivil luftfart, BSL E 2-2 § 5-4. Det opplyses at gjeldende BSL E 2-2 er under revisjon og at ny BSL vil tre i kraft rundt tredje kvartal 2009.

Forsvarsbygg uttalte seg i brev av 5.1.2009 der de skriver at tiltaket etter vurdering av konflikt med Forsvarets elektroniske infrastruktur er gitt kategori C. Forsvarsbygg opplyser videre at nødvendige kostnader for å sikre en tilfredsstillende operativ evne av påvirket elektronisk infrastruktur forutsettes dekket av utbygger.

3.4 Nettselskaper

3.4.1 Alle tiltakene

Sogn og Fjordane Energi Nett AS (SFE Nett) uttalte seg i brev av 8.12.2008. De peker på manglende kapasitet for innmating av ny produksjon i sentralnettet i Sogn og Fjordane. Selv om 420 kV Ørskog-Fardal blir realisert vil etablering av den samlede planlagte vindkraftutbyggingen være en utfordring for sentralnettet. SFE Nett ber om at det identifiseres mulige flaskehalser og nødvendige tiltak i regional- og sentralnettet som følge av samlet produksjonsvekst i konsekvensutredningen.

De ber også om at KU inneholder systemanalyser som viser utbyggingens virkninger for regional- og sentralnett for samlet utbygging av planlagte tiltak, og enkeltvis for hvert tiltak, som viser:

- Nødvendige tiltak i nettet ved ulike utbyggingsomfang der det minst vurderes:
 1. Behov for nettførsterking i Ålfoten og transformeringsbehov i Ålfoten
 2. Behov for nettførsterking til Moskog og transformeringsbehov i Moskog.
 3. Etablering av 420/132kV transformering i Grov og nettførsterking til Grov.
- Driftsmessige konsekvenser for:
 1. Overføringstap
 2. Spenningskvalitet
 3. Leveringspålitelighet
 4. Tilgjengelighet for vedlikehold
 5. Forløp ved feil i nettet og eventuelle behov for systemvern

Statnett uttalte seg i brev av 5.12.2008 der de peker på behov for forsterkninger av sentralnettet i området for at vindkraftverkene skal kunne realiseres. Dagens sentralnett i området består av en 132 kV forbindelse mellom Ørskog og Fardal og en 300 kV linje mellom Fardal og Aurland. Det eksisterende 132 kV nettet har begrenset kapasitet til å ta imot ny kraftproduksjon, og planlagt småkraftutbygging i området også må tas i betraktning.

Med en realisering av Statnetts omsøkte 420 kV linje mellom Ørskog og Fardal vil nettkapasiteten i området øke. Den omsøkte transformatorkombinasjonen tilknyttet ledningen, vil gjøre det mulig å ta imot inntil 180 MW vindkraft fra Bremanger kommune. En utbygging som overskrider dette vil kreve ytterligere tiltak i nettet. Statnett vurderer eventuelt at det bør etableres ytterligere transformering, fortrinnsvis i Grov, og at begrensende 132 kV kraftlinjer må forsterkes/erstattes av nye ledninger med større kapasitet.

For Bremangerlandet og Hennøy vindkraftverk kommenterer Statnett planlagt tilknytning i Svelgen transformatorstasjon, og anbefaler at det undersøkes om alternative løsninger kan gi et bedre regionalnett i området: oppgradering av 66 kV nettet Svelgen-Rugsund-Bryggja til 132 kV og oppgradering av 66 kV nettet Degnepollen-Bryggja til 132 kV.

For de planlagte tiltakene på Guleslettene er Statnetts anbefaling at vindkraften tilknyttes 420/132 kV transformering i Grov.

3.5 Interesseorganisasjoner

3.5.1 Alle tiltakene

NHO Reiseliv region Vest-Norge uttalte seg i brev av 12.12.2008. De legger vekt på at uberørt natur er norsk reiselivs viktigste ressurs. Spesielt fremheves betydningen av vestlandsfjordene i internasjonal markedsføring av Norge som reisemål. Som følge av vindkraftutbygging frykter NHO Reiseliv at naturopplevelsen vil forringes, og at reiselivets verdiskapningsevne både regionalt og nasjonalt dermed vil svekkes. For eksempel trekker de frem faren for at Sognefjordens Unescostatus kan bortfalle hvis flere store vindkraftverk bygges i området. NHO Reiseliv ber om at følgende forhold utredes: a) virkninger for reiselivsnæringen som følge av vindkraftverkets visuelle påvirkning på landskapet, b) virkninger for fisketurismebedrifter spesielt og c) sumvirkninger for reiselivsnæringen. For alle forhold understrekes betydningen av sumeffekt av flere vindkraftverk, og NHO Reiseliv ber om at virkninger for reiselivet av de planlagte vindkraftverkene i Sogn og Fjordane vurderes i sammenheng med hverandre og det eksisterende på Mehuken, og også settes inn i en nasjonal helhetlig vurdering.

3.5.2 Tiltakene på Guleslettene

Grøfjell Utmarkslag v/ Øyvind Heimtun skriver i e-post av 5.12.2008 at de ønsker utredninger om følgende forhold: a) vindkraftverkets hydrologiske virkning på elver og fiskevann i og rundt planområdet, b) eventuelle restriksjoner på utøving av jakt og fiske i planområdet, c) virkninger for lirype og fjellrype der en grundig kartlegging av deres hekkeplasser og beiteområder er inkludert og d) lokalt overvåkningsprogram for de jaktbare småviltartene i området.

Utmarkslaget ber om at det vurderes mulige tilpasninger for de nevnte forhold i konsekvensutredningen.

Sørgulen Grendalag skriver i e-post av 6.12.2008 at de i tillegg til de problemstillinger som foreslås utredet i tiltakshavers forslag til utredningsprogram, ønsker at følgende utredninger presenteres i konsekvensutredningen: a) Visualiseringer fra fotostandpunktene Sagebø, Sørgulen, Mulehamn, Vindspollen og Myklebust, b) utredning av tilkomstvei fra Sørgulen til vindkraftverket på Guleslettene, c) muligheter for lokale arbeidsplasser tilknyttet drift og vedlikehold av vindkraftverket og d) merking av tursti/skiløype fra Grytadalen gjennom vindkraftverket til Botnane og Urdalen med forgreining til Sørgulen og Sagebø.

Grøfjellet Beitelag uttalte seg i e-post av 3.12.2008. Beitelaget opplyser at de har utarbeidet en beitebruksplan for sitt beiteområde, og at de planlagte vindkraftverkene ligger innenfor beitebruksplanområdet. De ber om at det tas hensyn til at det er beitedyr i området i både anleggs- og driftsfase for vindkraftanlegget. Spesielt peker de på følgende punkter:

a) Ved graving og fylling av masse må mest mulig areal kunne benyttes som beiteareal etter at anleggsarbeidet er avsluttet. Massesammensetningen i jorda må være slik at den kan såes til og benyttes til beite. b) Byggematerialer som benyttes må være ufarlige for beitedyra å slikke på. c) I drifts- og anleggsperioden må området holdes ryddig slik at det ikke oppstår fare for beitedyr. Kjemikalier og kabler må ikke ligge slik at dyra kan få disse i seg eller sette seg fast.

Botnane og Årebrot Grendalag uttaler seg i brev av 5.12.2008 der de skriver at de ønsker utredning om flere forhold i tillegg til de som tiltakshaver legger frem i sitt forslag til utredningsprogram:

a) adkomstveien til vindkraftverket fra Botnane og/eller Urdalen, b) arbeidsplasser/verksted/driftsenhet tilknyttet vindkraftverket lokalt i Botnane- og Årebrotområdet, c) muligheten for varsling av fare for iskast fra vindturbiner, d) muligheten for merket tursti/skiløype fra Magnhildskaret gjennom vindkraftverket som ikke kommer i konflikt med vindturbinene, e) traseer for hjortetrekke i planområdet og f) alternative plasseringer av vindturbinene som bedre ivaretar den visuelle opplevelsen av landskapet i området.

Flora turlag (FT) uttalte seg i e-post av 8.12.2008. FT er sterkt imot vindkraftutbygging på Guleslettene fordi området har stor verdi som natur- og friluftsområde med lett tilgjengelighet for befolkningen. De ber om at tiltakshaver ikke går videre med det planlagte tiltaket. Dersom tiltakshaver likevel ønsker å gjennomføre konsekvensutredning, har FT følgende kommentarer til forslag til utredningsprogram:

Landskap og visualisering

FT ber om at visualiseringene viser alle aktuelle alternativer med hensyn til størrelse på og antall vindturbiner, og at de gjennomføres fra følgende fotostandpunkter: Terdalskeipen, Klauekeipen, Haukånipå, Haukåbøra, Brandsøyåsen og andre mye brukte turmål, Florø sentrum, Skjærgården og skipsleia utenfor Florø.

Det bes om en vurdering av hvordan tiltaket vil påvirke visuell opplevelse av landskapet rundt Florø for innbyggere og tilreisende.

Støy og skyggekast

FT ber om en vurdering av i hvilken grad støy, skyggekast og refleksblink vil kunne påvirke ferdsel i området og opplevelse av landskapet.

Friluftsliv og turisme/reiseliv

FT understreker at Guleslettene er å regne som et av Flora kommunes største utfartsområder for friluftsliv spesielt på vinterstid, og peker derfor på behovet for at faren for iskast fra vindturbinene utredes grundig. Det må opplyses om eventuelle restriksjoner på utøving av friluftsliv i området som følge av iskastfare. Videre ber FT om en utredning av tiltakets virkninger på fremtidig friluftsliv og reiseliv og mulige avbøtende tiltak som kan bevare Guleslettens rekreasjonsverdi. Det bes også om at tiltakshaver vurderer hensynet til FTs merkede turløype som går gjennom planområdet i sin konsekvensutredning, og kommenterer hvordan denne vil påvirkes av en eventuell vindkraftutbygging.

Andre samfunnsmessige virkninger

FT ber om at vindkraftverkets virkninger på friluftsområdet vurderes i et folkehelseperspektiv.

Sogn og Fjordane turlag uttalte seg i brev av 8.1.2009 der de understreker at Guleslettene er et regionalt viktig friluftsområde. Det er et viktig utfartsområde sommer som vinter, men de spesielt gode skimulighetene vinterstid fremheves spesielt. Turlaget anslår at Guleslettene representerer det viktigste skiturområdet for rundt 12.000 mennesker. Med sin kombinasjon av lett tilgjengelig, variert terreng og utsikt over fjell, fjorder, øyer og hav fremhever Sogn og Fjordane turlag området som et av de mest attraktive for skiturer i Sør-Norge.

Turlaget frykter at vindkraftutbygging på Guleslettene vil redusere områdets friluftverdi hovedsakelig på grunn av tre faktorer: forringing av naturopplevelsen som følge av visuell påvirkning, fare for skiløpere representert ved iskast fra vindturbinene og fare for skiløpere representert ved en kombinasjon av høye brøytekanter langs adkomstveiene og flatt lys. På grunn av klimatiske forhold i området vurderer Sogn og Fjordane turlag risikoen for ising og iskast som høy. Følgelig ber de om en

grundig utredning av iskastfare der en benytter fagkunnskap fra Meteorologisk institutt. De ønsker spesifisert hvilke tiltak som skal iverksettes for å sikre turgåere i området, og en utredning av mulige tiltak som kan bidra til å redusere iskastfaren. Turlaget ønsker også at det lages et dybdekart for snø langs alle veitraseer for middels og svært snørike år. Med hensyn til visuell påvirkning lister turlaget opp en rekke forslag til fotostandpunkter for visualiseringer av vindkraftverket. De ber også om at det stilles krav til å utarbeide fotorealistiske visualiseringer som viser landskapet før og etter nødvendig veiutbygging fra fire-fem representative steder. Alle veitraseer tilhørende vindkraftanlegget ønskes vist på kart.

Når det gjelder virkninger for reiseliv, påpekes behovet for en vurdering av sumvirkninger av flere planlagte vindkraftverk i Sogn og Fjordane. Sogn og Fjordane turlag ber om at virkninger for reiselivet langs kysten, på Hurtigruta og for andre passasjerbåter og småbåter, tas i betraktning i tillegg til det lokale reiselivet. De ber også om en vurdering av sannsynligheten for at tilbakevendende turister fortsetter å returnere år etter år for å oppleve vindkraftverk på Guleslettene opp mot sannsynligheten for at turister vil slutte å komme som følge av vindkraftutbyggingen.

Forøvrig ber Sogn og Fjordane turlag om utredninger av a) vindkraftverkets virkninger på kulturminnemiljøer i området, b) trekkruiter for fugl i området, og i hvilken grad rovfugler bruker området til næringssøk, c) virkninger på flora, d) hvordan forurensning av Flora kommunes drikkevann skal unngås som følge av eventuelle bilulykker i området, e) lokalt forankrede arbeidsplasser tilknyttet vindkraftverket og f) hvordan vindkraftverket vil merkes av hensyn til lufttrafikken.

3.5.3 Tiltaket på Bremangerlandet

Sogn og Fjordane Turlag uttaler seg i brev av 19.1.2009. For tema friluftsliv, peker turlaget på at begge utbyggingsområdene er hyppig brukt lokalt til dette formålet. Hornelenområdet er dessuten et regionalt og nasjonalt viktig friluftsområde. Turlaget trekker frem Fjelltrimmen, en fysisk massemonstring som omfatter 16 poster i fjellene rundt Bremangerpollen og Dalevatnet, som kan gi statistisk kunnskap om bruken av området til friluftsliv. Turlaget ber om at virkninger på friluftslivet utredes grundig.

Også på Bremangerlandet ønsker Sogn og Fjordane Turlag at faren for iskast fra vindturbiner og fare knyttet til vinterbrøytede veier utredes, og at tiltak for å unngå ulykker vurderes.

Det legges frem flere forslag til fotostandpunkter for visualisering av vindkraftverket. Sogn og Fjordane Turlag ber også om at alle veitraseer vises på kart med god målestokk og lav ekvidistanse, og om at det lages fotorealistiske visualiseringer av terrenget før og etter inngrepet fra tre representative steder. Et av disse bør være Litlerabben.

Når det gjelder virkninger for reiseliv på sjø og land, påpekes behovet for en vurdering av sumvirkninger av flere vindkraftverk i Sogn og Fjordane. Virkninger for småbåttrafikk, og for Hurtigruta og andre passasjerbåter, ønskes inkludert i utredningen.

Forøvrig ber Sogn og Fjordane turlag om utredninger av a) vindkraftverkets virkninger på kulturminnemiljøer i området, herunder krigsminnet på Gottraneset, helleristningsfeltet i Vingen og gravhaugene langs sørsiden av Frøysjøen, b) virkninger på stasjonær fugl og trekkfugl gjennom feltbefaringer, c) lokalt forankrede arbeidsplasser tilknyttet vindkraftverket, d) virkninger av eventuell lysmarkering av vindkraftverket og e) skyggekast fra rotorbladene for befolkningen i Måløyområdet og Oldeiede.

3.5.4 Tiltaket på Hennøya

Sogn og Fjordane Turlag uttalte seg i brev av 19.1.2009. For tema friluftsliv peker turlaget på at selve utbyggingsområdet er lite brukt til dette formålet, men at vindkraftverket vil bli godt synlig fra flere lokalt, regionalt, nasjonalt og til dels internasjonalt viktige turmål og fra friluftsområder på sjøen. De ber om at virkninger på naturopplevelsen i omkringliggende områder konsekvensutredes.

Også på Hennøya ønsker Sogn og Fjordane Turlag at faren for iskast fra vindturbiner utredes, og at tiltak for å unngå ulykker vurderes.

Det legges frem flere forslag til fotostandpunkter for visualisering av vindkraftverket, og bes om at turbinstørrelse og plassering av turbiner presenteres i maksimum to alternativer i søknaden.

Når det gjelder virkninger for reiseliv på sjø og land, påpekes behovet for en vurdering av sumvirkninger av vindkraftverket og steinbruddet på Hennøya.

Forøvrig ber Sogn og Fjordane turlag om utredninger av a) vindkraftverkets virkninger på kulturminnemiljøer i området, herunder krigsminnet på Ospeneset, b) virkninger på stasjonær fugl og trekkfugl gjennom feltbefaringer, c) virkninger på flora, d) lokalt forankrede arbeidsplasser tilknyttet vindkraftverket, e) virkninger av eventuell lysmarkering av vindkraftverket og f) skyggekast fra rotorbladene for skipstrafikken og befolkningen i Berle.

Sogn og Fjordane Turlag ber NVE kreve at alle temaer utredes av uavhengige konsulenter og fagmiljøer.

3.6 Grunneiere, privatpersoner og andre interesser

3.6.1 Alle tiltakene

Elkem AS Bremanger smelteverk uttalte seg i brev av 5.1.2009 der de peker på at sentralnettet i området (132 kV) er svakt med en relativt stor feilhyppighet og begrenset overføringskapasitet, og at etablering av vindkraft i området ikke må føre til begrensninger i Elkems utveksling mot hovednettet. De påpeker at ny 420 kV kraftlinje er en forutsetning for å unngå denne type begrensninger for Elkem.

3.6.2 Tiltakene på Guleslettene

Rune Nordbotten uttaler seg i e-post av 7.12.2008. Nordbotten ber om at det utredes hvordan vindkraftverket vil påvirke friluftslivet i området, og at det spesifiseres hvilke farer som kan oppstå som følge av vindkraftverket for folk som ferdes i området. Iskast nevnes her spesielt. Nordbotten ønsker også gode visualiseringer av vindkraftverket sett fra ulike standpunkter i det omkringliggende terrenget, og en rapport om tekniske krav til vindturbinenes høyde over bakken. For å sikre at Guleslettene forblir et attraktivt område for friluftsliv, ber Nordbotten om at muligheter for tilpasningstiltak vurderes.

I tillegg ber Nordbotten om utredning av fare for refleksblink fra vindturbinene i nærliggende bosetningsområder, muligheter for lokale arbeidsplasser og av virkninger for fugle- og dyrelivet i området.

3.6.3 Tiltaket på Bremangerlandet

Grunneigarar Ytre Berle og beboere på Gnr. 74 og 75 uttaler seg i brev av 4.12.2008 der de motsetter seg videre planlegging av Bremangerlandet vindkraftverk. Deres motstand mot etablering av vindkraftverket er begrunnet med tolv punkter som omfatter blant annet negative virkninger ved bygging av veitraseer, iskastfare, ulemper for landbruk, gårdsbruk, turisme, kulturminner, støy, skyggekast, jakt og friluftsinnteresser og urørt kystnatur.

Roger Igland er grunneier i Ytre Bremanger, og uttaler seg i e-post av 7.12.2008. Igland peker i sin uttalelse på problemet omkring mangel på tilvekst i befolkningen i Ytre Bremanger. For befolkningen der, og for de få som flytter dit, skriver Igland at naturlandskapet har en avgjørende betydning for ønsket om å bo i Ytre Bremanger. Videre skriver han at en etablering av vindkraftverk i området vil ødelegge naturen og fjerne det grunnlaget mange har for å leve der, og dermed bidra til ytterligere befolkningsnedgang.

Igland skriver også at det i Norge ikke er behov for elektrisitet fra vindkraftverk, at miljøgevinsten fra vindkraftverk er minimal og at det er grunn til å vente med vindkraftutbygging til utbygging til havs kan realiseres.

Arild Igland uttaler seg i e-post av 26.11.2008, og peker på områdets sårbarhet for den type naturinngrep som et vindkraftverk representerer. Han opplyser at store deler av planområdet består av kystlynghei. Igland stiller også spørsmål ved det han oppfatter som manglende krav til vindmålinger i vindkraftområder. I en tilleggsuttalelse i e-post av 27.11.2008, peker han på fare for iskast fra vindturbiner.

Erna Melvær uttaler seg i brev av 28.11.2008. Melvær er grunneier på Oldeide, og opplyser at hun i 2007 underskrev intensjonsavtale med Bremangerlandet vindpark AS om oppføring av 14 vindturbiner. På NVEs folkemøte på Bremangerlandet den 23.10.2008, ble det presentert en kartskisse for tiltaket som ifølge Melvær var vesentlig forandret, og som innebærer en betydelig større visuell forurensning for beboerne på Oldeide. På dette grunnlaget opplyser Melvær at hun trekker sin underskrift fra Bnr.57 Gnr. 7.

May-Gunn Eikeset Røys uttaler seg i e-post av 6.12.2008 hvor hun protesterer mot Vestavind Kraft sine planer om vindkraftutbygging på Bremangerlandet. Røys er opptatt av at utbyggingen innebærer naturinngrep som vil ødelegge den uberørte naturen som finnes på Bremanger. I tillegg peker hun på faren for iskast fra vindturbiner på vinterstid.

Ingrid Ytre-Hauge Terum protesterer i e-post av 7.12.2008 på vegne av grunn-, hytte- og tomteeiere i Berle mot utbygging av Bremangerlandet vindkraftverk med bakgrunn i støy, visuell forurensning og iskastfare.

Roger Furnes skriver i e-post av 8.12.2008 at han protesterer mot planlagt vindkraftutbygging på Steinfjellet på Bremangerlandet. Furnes er eier av en fritidseiendom i Vågsøy kommune hvor han driver utleie av fritidsboliger til fisketurister. Han peker på at området i dag fremstår som uberørt natur, og er egnet til turist- og rekreasjonsområde. Med bakgrunn i visuell påvirkning på landskapet og skyggekast, frykter Furnes at vindkraftutbygging vil redusere områdets rekreasjonsverdi og at dette vil ha negative virkninger for utleiemuligheter av hus og hytter.

Inge Johan Sylta, Marie Nyborg, Gerd Nyborg, Johanne Nyborg, Kåre Nyborg, Lars Erik Nyborg og Elias Nyborg uttaler seg i brev av 5.12.2008, og har følgende innspill:

Visuell påvirkning: Vindturbinene vil bli dominerende i utsikten fra familiens gård i Berle. I tillegg vil vindturbinene kunne sees over store områder; fra Måløy til Svarstad, Grotle, Kinn og øyene ved Florø.

Friluftsliv: Familien er aktiv bruker av fjellene i og rundt planområdet, og skriver at verdien av fjellene som turområde vil reduseres sterkt som følge av en eventuell vindkraftutbygging. Også hjortejaktområdet vil reduseres da de mener det ikke vil være mulig å drive jakt i vindkraftverket.

Landbruk: Familien har sauer på beite over hele planområdet, og skriver at det er sannsynlig at vindkraftutbygging i området vil redusere beitearealet og påvirke hvor sauene vandrer. Også iskast fra vindturbinene påpekes som en fare for de beitende dyra.

Solfrid Furnes og Håkon Furnes uttaler seg i e-post av 8.12.2008. De bor på sørsiden av Husevågøy, og skriver at vindkraftverket vil oppleves visuelt skjemmende fra deres eiendom og fra deres fritidseiendom på g.br.nr 144/2, og dermed gå ut over deres trivsel. I området driver de også hytteutleie. De frykter at et vindkraftverk vil redusere interessen for å leie hyttene, og redusere deres leieinntekter.

Jostein Nygård uttaler seg i e-post av 9.12.2008 der han påpeker at det planlagte vindkraftverket på Bremangerlandet vil ha langt større negative virkninger for bosetning, landbruk, landskap og friluftsinnteresser enn det tiltakshaver opplyser i meldingen. For lokal næringsutvikling, skriver Nygård at tiltaket vil ha liten positiv virkning da verken ansatte eller eiere i selskapet vil være bosatt i Bremanger. Nygård ber dessuten NVE sørge for at konsekvensutredninger utføres av andre enn tiltakshaver for å sikre et uavhengig beslutningsgrunnlag.

Informasjonsgruppe Ytre Bremanger uttaler seg i e-post av 25.10.2008 der de stiller 24 spørsmål til NVE. I brev av 4.12.2008 gjentas i hovedsak de samme spørsmålene. Av relevans for vurdering av utredningsbehov for tiltaket på Bremangerlandet, omhandler spørsmålene følgende temaer: visualisering av vindkraftverk og tilhørende infrastruktur, krav til dokumentasjon av vindressurser i området, masseuttak til veibygging, arbeidsplasser tilknyttet vindkraftverket, iskast, hjortejakt, tap av næringsareal og virkninger på fugleliv.

I tillegg ber Informasjonsgruppe Ytre Bremanger om at det legges frem et ressursregnskap for hele livssyklusen til vindkraftanlegget i KU.

Midtre Berle jakt- og grunneigarlag uttaler seg i brev av 30.11.2008 der de går imot videre planlegging av vindkraftutbygging i planområdet nord for Berle på Bremangerlandet. Bakgrunnen for dette er det de mener er tiltakets negative visuelle virkninger, og virkninger i form av reduksjon av beiteareal og grunnlag for gårdsdrift i Berle i tillegg til negative virkninger på muligheten for jaktutøving i området.

I eget brev av samme dato trekker Grunneigarsamskipnaden i Midtre Berle jakt- og grunneigarlag tilbake samarbeidstilsagn nedfelt i intensjonsavtale av 29.12.2006 med Vestavind Kraft AS. Dette begrunnes med manglende informasjon fra tiltakshaver om reviderte planer for vindkraftutbygging i forkant av det offentlige møtet på Havly pensjonat den 23.10.2008.

Grunneigere i Dalen, gardsnr. 17, 18, 19 og 20 uttalte seg i brev av 1.12.2008 der de sier nei til videre planlegging av Bremangerlandet vindkraftverk. Dette begrunnes hovedsakelig ved at de mener tiltaket visuelt vil ødelegge natur- og kulturlandskapet i området, fare for iskast, reduksjon av beiteareal, virkninger for ørn og trekkfugl i området i tillegg til påvirkning på hjortetrekking og konsekvenser for Dalen jaktlag.

3.6.4 Tiltaket på Hennøya

Bremanger Quarry AS (BQ) uttaler seg i brev av 27.10.2008. BQ driver et steinbrudd på Sætrefjell og har to merknader til meldingen:

Noen av vindturbinene ligger for nær grensen til steinbruddet. BQs måling viser at avstanden er på 500 meter, mens minste avstand bør være 800 meter for å unngå konflikt med sprengningsaktiviteter. BQ ber om at vindturbin nr. 8, 9, 10, 11 og 12 flyttes til en minste avstand på 800 meter fra nærmeste steinbruddgrense.

BQ har innvendinger mot at det bygges en veitrasé over Sætrefjell i forbindelse med vindkraftanlegget da denne vil komme i konflikt med drift av steinbruddet.

3.7 Merknader fra Miljøverndepartementet

Forslag til utredningsprogram for de fire planlagte vindkraftverkene i Bremanger og Flora kommuner ble forelagt Miljøverndepartementet (MD) den 22.5.2009. I brev av 26.6.2009 fremmer MD sine merknader til forslag til utredningsprogram. MD ser det som positivt at syv aktuelle vindkraftverk i Sogn og Fjordane gis en samtidig behandling. Det forutsettes at det i konsekvensutredningen for det enkelte prosjekt tas hensyn til øvrige meldte vindkraftverk i tiltakets influensområde. MD anser det som viktig at de samlede virkningene av planlagte tiltak blir tilstrekkelig vurdert, og slutter seg til NVEs foreslåtte fremgangsmåte som innebærer at sumvirkninger eventuelt gjennomføres som tilleggsutredninger når konsekvensutredninger for det enkelte prosjekt foreligger. Videre forutsetter MD at kravet om oppfyllelse av undersøkelsesplikten for automatisk fredede kulturminner etter kulturminneloven § 9 ivaretas i konsesjonsbehandlingen.

4 Generelt om utredningsprogram for vindkraftverk

En konsekvensutredning skal i nødvendig utstrekning omfatte de punkter som er listet opp i vedlegg II i forskrift om konsekvensutredninger av 1.4.2005. På bakgrunn av forskriften, innholdet i meldingen, innkomne høringsuttalelser og egne vurderinger skal NVE meddele et eget utredningsprogram for tiltaket. I dette utredningsprogrammet skal NVE spesifisere og avgrense utredningskravene for direkte og indirekte virkninger for miljø, naturressurser og samfunn til de forhold som etter NVEs vurdering er vesentlige og beslutningsrelevante.

NVE har utformet et utredningsprogram for hvert av de planlagte vindkraftverkene i Bremanger og Flora kommuner. Intern infrastruktur, dvs. kabler fra hver enkelt vindturbin til en felles transformator for vindkraftverket, nødvendige elektriske anlegg for nettilknytning, interne veier og atkomstvei, omfattes også av utredningsprogrammene. Utredningsprogrammene er tematisk oppdelt, og omtaler både problemstillinger som skal belyses og fremgangsmåte.

5 NVEs vurdering

Ved fastsettelse av utredningsprogrammene, har NVE tatt utgangspunkt i vedlegg II i forskrift om konsekvensutredninger, høringsinnspill, egne vurderinger og erfaring fra tidligere fastsatte utredningsprogrammer. I tillegg er forslag til utredningsprogram som tiltakshavere la frem i meldingene lagt til grunn for vurderingen.

Etter NVEs vurdering vil en konsekvensutredning som gjennomføres etter fastsatt utredningsprogram gi et godt grunnlag for å kunne vurdere om det aktuelle vindkraftverket bør etableres eller ikke.

Nedenfor følger NVEs kommentarer til innkomne høringsuttalelser. I de tilfeller der NVE mener at krav og innspill fra høringsinstansene er dekket av kravene i utredningsprogrammet, er innspillene ikke gjengitt eller kommentert. Høringsuttalelser er kommentert der NVE mener det er behov for

avklaringer og/eller presiseringer. Herunder kommenteres eventuelle krav fra høringsinstanser som ikke er tatt med i utredningsprogrammene.

5.1 Tiltaksbeskrivelse

5.1.1 Beskrivelse og begrunnelse for tiltaket

Roger Igland skriver i sin høringsuttalelse at det i Norge ikke er behov for elektrisitet fra vindkraftverk og at miljøgevinsten fra vindkraftverk er minimal. NVE viser til kulepunkt tre under "Beskrivelse og begrunnelse for tiltaket hvor det stilles krav til en redegjørelse av vindkraftverket som klimatiltak.

Informasjonsgruppe Ytre Bremanger ber om at det legges frem et ressursregnskap for hele livssyklusen til Bremangerlandet vindkraftverk i KU. NVE finner ikke dette beslutningsrelevant, og vil ikke kreve det utredet.

5.1.2 Vindressurser og produksjon

Arild Igland peker på at NVE ikke stiller krav til måling av vindressurser i planområdet. NVE viser til at vindressursene i området blir avklart gjennom utredningskravene under tema "Vindressurser og produksjon".

Rune Nordbotten ønsker at det i KU inngår en rapport om tekniske krav til rotorbladenes høyde over bakken. NVE viser i den forbindelse til innledningen i utredningsprogrammet hvor det står at fleksibilitet med tanke på type, antall og detaljplassering av vindturbiner er en nødvendig forutsetning for å kunne optimalisere vindkraftverkets produksjon.

5.1.3 Vurdering av alternativer

Sogn og Fjordane Turlag ber om at antall alternativer for plassering av turbiner og størrelse på disse begrenses i konsesjonssøknadene. NVE viser til innledningsteksten i utredningsprogrammet der spesifiseres at utredningene som skal gjennomføres er basert på den utformingen av vindkraftverket som tiltakshaver mener er mest sannsynlig.

5.1.4 Forholdet til andre planer

NVE tar til etterretning at fylkesdelplan for vindkraftverk er under utarbeiding i Sogn og Fjordane. Utarbeiding av fylkesdelplaner er i tråd med "Retningslinjer for planlegging og lokalisering av vindkraftverk" (MD og OED, 2007). Når godkjente regionale planer foreligger vil disse inngå i grunnlaget for NVEs behandling av enkeltprosjekter lokalisert innenfor Sogn og Fjordane. Konsesjonsmyndigheten må imidlertid alltid foreta en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle, og også vektlegge andre forhold enn de hensyn som i planene er vektlagt ut fra regionale vurderinger og prioriteringer.

5.1.5 Infrastruktur og nettilknytning

NVE har i tiltaksbeskrivelsen i utredningsprogrammet stilt krav om at infrastrukturen skal beskrives og vises på kart. Virkninger av infrastruktur og nettilpasning skal utredes for alle relevante utredningstema. Plantilpasninger, traséjusteringer eller andre tiltak skal vurderes dersom det er relevant.

NVE viser til kulepunkt nr. fire under tema "Infrastruktur og nettilknytning" der det kreves at aktuelle løsninger for nettilknytning vurderes.

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane ber om at tiltakets virkning på kraftforsyning lokalt, regionalt og nasjonalt, herunder reguleringsmuligheter mellom ulike kraftkilder som følge av tiltaket utredes. NVE vil be hver tiltakshaver om å legge fram produksjonsestimat, jf. andre kulepunkt under tema "Vindressurser og produksjon", og i henhold til tredje kulepunkt under tema "Infrastruktur og nettilknytning" redegjøre for i hvilken grad tiltaket påvirker forsyningssikkerheten og kraftbalansen i regionen.

Bremanger Quarry har innvendinger mot at det bygges veitrasé over Sætrefjell i forbindelse med vindkraftanlegget da denne vil komme i konflikt med steinbruddet. NVE viser til kulepunkt tre under "Prosess og metode" der det spesifiseres at virkninger av adkomst- og interveier skal utredes.

5.2 Prosess og metode

Utredningsprogrammet inneholder konkrete anbefalinger om metodikk og fremgangsmåte for gjennomføring av utredningene.

Sogn og Fjordane Turlag og Jostein Nygård ber NVE gjennom sin utforming av utredningsprogrammet sørge for at konsekvensutredningene utføres av konsulenter og fagmiljøer for å sikre et uavhengig beslutningsgrunnlag. NVE viser til kulepunkt fire under "Prosess og metode" der det legges til grunn at alle utredninger gjennomføres av kompetente fagmiljøer.

DN ber NVE være tydeligere i utredningsprogrammene med hensyn til overvåkning av de faktiske virkningene av hvert enkelt prosjekt. Dette for å bygge opp en kunnskapsbase omkring effekter av vindkraftverk på ulike miljøtema og få referansenivå for overvåking/oppfølgende undersøkelser. NVE vil vise til femte kulepunkt under "Prosess og metode" der det står at behovet for, og eventuelt forslag til, nærmere undersøkelser før gjennomføring av tiltaket bør vurderes for aktuelle utredningstema. Forskningsresultater og erfaring fra etablerte vindkraftverk i inn- og utland bør innhentes for å belyse virkninger og vurdere behovet for før- og etterundersøkelser på relevante utredningstema. Dersom det er aktuelt å gi konsesjon vil NVE stille krav om at oppfølgende undersøkelser gjennomføres. DNs krav synes ivarettatt gjennom utredningsprogrammet.

5.3 Tiltakets virkninger for miljø, naturressurser og samfunn

5.3.1 Visuelle forhold

5.3.1.1 Landskap

RA ber om at kulturminner og -miljø inngår som en viktig del av tema "Landskap". De ber om at det utarbeides visualiseringer fra ulike kulturmiljøer i områdets influenssone. Vågsøy kommune ber om at vindkraftverket på Bremangerlandet visualiseres fra Vågsøy. Sogn og Fjordane fylkeskommune, Sogn og Fjordane Turlag, Flora Turlag og andre høringsinstanser ber spesielt om at de ulike vindkraftverkene visualiseres fra en rekke spesifikke fotostandpunkter, herunder Florø sentrum for tiltakene på Guleslettene. NVE vil i denne sammenheng vise til kulepunkt nummer tre og fem under tema "Landskap". Her står det at vindkraftverket skal visualiseres fra representative steder som blir berørt av tiltaket (herunder fra bebyggelse, verdifulle kulturminner/kulturmiljø, viktige reiselivsattraksjoner og friluftslivsområder), og at de visuelle virkningene av tiltaket skal beskrives, herunder tiltakets visuelle dominans.

NVE legger til grunn at fotostandpunkt velges ut etter anbefaling fra fagutreder for visualiseringer/landskap og i samråd med de berørte kommunene. Visualiseringene bør utarbeides med utgangspunkt i veilederne 5/2007 *"Visualisering av planlagte vindkraftverk"* og 3/2008 *"Visuell innvirkning på kulturminner og kulturmiljø"*.

RA legger vekt på at det avgrenses et influensområde for vindkraftverkene. DN ber om at landskapsutredninger omfatter en radius på ti km utenfor planområdet, og at spesielt viktige landskapsområder også utenfor en radius på ti km tas med i utredningen. I utredningsprogrammet, under *"Fremgangsmåte"*, stiller NVE krav om at man ved hjelp av fotorealistiske visualiseringer skal synliggjøre tiltakets visuelle virkninger fra nær avstand (opp til ca. 2-3 km) og midlere avstand (fra ca. 3-10 km).

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane og Sogn og Fjordane Turlag ber om at størrelsen på vindturbinene angis i konsekvensutredningen. NVE vil i den forbindelse vise til følgende punkt i veilederen *"Visualisering av planlagte vindkraftverk"* (s. 10): *"Dimensjonene på turbintypen som benyttes i visualiseringene bør i hovedtrekk samsvare med omsøkt utbyggingsløsning. Dersom flere turbinstørrelser og oppstillingsmønstre er aktuelle, bør den turbintypen og utformingen som vil ha den mest omfattende visuelle virkningen som hovedregel vises. En tilleggsvisualisering fra minst ett av fotostandpunktene bør da vise alternativ turbinstørrelse"*.

Flere høringsinstanser ber om at det gjennomføres verdi- og sårbarhetsvurdering av landskapet. DN mener at det bør gjøres grundige og etterprøvbare analyser av landskapet som skal ligge til grunn for verdi- og sårbarhetsvurderingen. DN ønsker videre at det skal fremgå i vurderingene hvordan angitt konfliktnivå med planlagte vindkraftverk er blitt vurdert. Vurderingen bør settes i regional sammenheng og relateres til nasjonale målsettinger. NVE mener at dette er ivare tatt under tema *"Landskap"* og den beskrevne fremgangsmåten.

5.3.1.2 Kulturminner og kulturmiljø

RA, Fylkeskommunen og Fylkesmannen mener det er nødvendig med kulturminneregistrering gjennom befaring av områdene i forbindelse med utarbeidelsen av konsekvensutredningen, jf. Kulturminneloven § 9. Fylkeskommunen opplyser at kunnskapen om kulturminner i de ulike planområdene generelt er liten, og at potensialet for funn er stort. Når det gjelder undersøkelsesplikten for automatisk fredete kulturminner etter § 9 stiller NVE følgende krav i utredningsprogrammet: *"For å få nødvendig kunnskap om forholdet til automatisk fredete kulturminner skal det foretas befaring av person med kulturminnefaglig kompetanse."* NVE legger til grunn at det er opp til tiltakshaver å vurdere om § 9 undersøkelser bør gjennomføres som en del av konsekvensutredningen. NVE vil ikke kreve at dette blir gjort.

RA ber om at konsekvensutredningen gjør rede for anleggenes forhold til kjente automatisk fredete og nyere tids kulturminner innenfor tiltakenes influenssoner. Flere høringsinstanser peker på konkrete kulturmiljøer i planområdenes influenssoner som kan bli berørt av tiltakene. For tiltakene på Guleslettene fremhever Fylkesmannen at område SF 2 i RAs oversikt over områder med stor konflikt knyttet til etablering av vindkraftverk ligger like nord for planområdet. Etter NVEs vurdering skal utredningen i hovedsak begrenses til planområdet, men NVE vil vise til tredje og femte kulepunkt under tema *"Landskap"*. Her står det at vindkraftverket skal visualiseres fra verdifulle kulturminner/kulturmiljø som blir berørt av tiltaket, og at det skal vurderes hvordan tiltaket vil påvirke oppfatningen av landskapet og kulturminner/kulturmiljø. Videre, i henhold til andre kulepunkt under tema *"Kulturminner og kulturmiljø"*, skal direkte virkninger av tiltaket for kulturminner og kulturmiljø beskrives og vurderes. Under fremgangsmåte spesifiserer NVE at kulturminnemyndigheter skal kontaktes i forbindelse med utredningsarbeidet. Etter NVEs vurdering vil tiltakshaver ved å

gjennomføre utredningskravene under tema "Landskap" og "Kulturminner og kulturmiljø" i tilstrekkelig grad beskrive tiltakets virkninger for kulturminner og kulturmiljø.

5.3.1.3 Friluftsliv og ferdsel

Grøfjell utmarkslag, Sørgulen Grendalag og flere privatpersoner viser til at det foregår jakt og fiske i planområdene på Guleslettene og Bremangerlandet. Det ønskes utredet hvordan jakt og fiske vil påvirkes av vindkraftutbygging. Erfaring tilsier at vindkraftverk har hatt små virkninger for jakt og fiske. NVE legger til grunn at tiltakshaver ved å gjennomføre utredningskravene under tema "Friluftsliv og ferdsel" i tilstrekkelig grad vil beskrive og vurdere tiltakets virkninger for friluftsliv og ferdsel, herunder jakt og fiske.

Sogn og Fjordane Turlag ønsker at det utredes fare for skiløpere ved høye brøytekanter langs veiene tilknyttet vindkraftverket på Guleslettene og på Bremangerlandet, og at det utarbeides dybdekart for snø i områdene. NVE finner ikke dette beslutningsrelevant, og vil ikke kreve det utredet.

Blant andre Flora Turlag og Botnane og Årebrot Grendalag peker på konkrete turstier i planområdene som de ønsker inkludert i konsekvensutredningen. NVE viser til kulepunkt en og to under "Friluftsliv og ferdsel" som vil ivareta disse utredningskravene.

5.3.2 Biologisk mangfold (naturtyper, fugl, annen fauna, flora og inngrepsfrie områder)

Flere høringsinstanser ønsker utredninger om naturtyper, hekkeplasser for rødlistede fuglearter og trekkruiter for dyr og fugl i området. NVE vurderer at alle fremsatte krav er dekket under de ulike punktene for tema biologisk mangfold i de fastsatte utredningsprogrammene. Fylkesmannen spesifiserer at hekkeplasser og trekkruiter for rovfugl bør kartlegges i en radius på fem km utenfor planområdene. NVE viser til kulepunkt en under "Fugl" under "Biologisk mangfold" der det står at "viktige funksjonsområder i og i nær tilknytning til planområdet" skal beskrives. Etter NVEs vurdering ivaretar utredningsprogrammene en tilstrekkelig kartlegging av hekkeplasser og trekkruiter for fugl.

5.3.3 Forurensning (støy, skyggecast og annen forurensning)

Når det gjelder skyggecast, mener flere instanser at dette er et viktig tema å utrede. Berle, Måløy og Oldeide nevnes spesielt som utsatte boligområder for skyggecast. NVE legger til grunn at eventuelle virkninger i form av skyggecast vurderes under tema "Forurensning" i utredningsprogrammet.

Etter NVEs vurdering vil tiltakshaver ved å gjennomføre utredningskravene under tema "Støy" i tilstrekkelig grad beskrive og vurdere tiltakets støypåvirkning.

Flora Turlag ber om at tiltakene på Guleslettene utredes i et folkehelseperspektiv. NVE legger til grunn at punktene under "Forurensning" og "Friluftsliv" i tilstrekkelig grad dekker behovet for utredning om helsevirkninger.

5.3.4 Nærings- og samfunnsinteresser

5.3.4.1 Verdiskaping

Bremanger kommune ber om at samfunnsmessig nytte og konsekvens lokalt i Bremanger kommune utredes. Flere andre høringsinstanser peker på lokal næringsutvikling som utredningstema. NVE legger til grunn at dette er krav som ivaretas i de ulike punktene under tema "Verdiskaping".

5.3.4.2 Reiseliv

NHO Reiseliv Vest-Norge er bekymret for at virkningene av en vindkraftutbygging totalt sett kan bli negative for reiselivet. NHO Reiseliv ønsker at det som en del av konsesjonssøknaden gjøres beregninger som viser samfunnsøkonomiske virkninger ved en eventuell utbygging for reiselivet både regionalt og nasjonalt. Spesielt fremheves faren for at Sognefjordens Unescostatus kan bortfalle og virkninger for fisketurismebedrifter.

Fylkesmannen ønsker en beskrivelse av verdier og virkninger tiltakene kan få for reiseliv og turisme innenfor hele Sognefjordsområdet.

Sogn og Fjordane Turlag peker på behovet for at reiselivet langs kysten inkluderes i KU, og ber om at sannsynligheten for at turister vender tilbake ved en etablering av vindkraftverk vurderes. Også Flora Turlag ønsker virkninger på fremtidig reiseliv utredet. NVE vurderer at dette utgjør et omfattende og kostbart utredningsarbeid som vil gi lite beslutningsrelevant informasjon, og vil ikke kreve det utredet.

Etter NVEs vurdering vil tiltakshaver ved å gjennomføre utredningskravet under tema "Reiseliv", og følge angitt fremgangsmåte, i tilstrekkelig grad beskrive og vurdere tiltakets virkninger for reiseliv og turisme.

5.4 Annet

5.4.1 Ny plan- og bygningslov

I 'Retningslinjer for planlegging og lokalisering av vindkraftverk' legges det til grunn at behandlingen etter energiloven koordineres med planbestemmelsene i plan- og bygningsloven. Konsesjonssøknad, konsekvensutredninger og forslaget til reguleringsplan skal presenteres i et samlet dokument som vil bli sendt på høring. NVE viser i denne sammenheng til ny plan- og bygningslov vedtatt i Stortinget i mai 2009 hvor reguleringsplikten for vindkraftverk faller bort. Retningslinjene vil trolig revideres innen sommeren 2009, og det vil da bli avklart nærmere hvordan forholdet mellom energiloven og plan- og bygningsloven kan praktiseres.

5.4.2 Sumvirkninger

Flere høringsinstanser ber om utredning av sumvirkninger ved flere vindkraftverk for en rekke ulike interesser som for eksempel reiseliv, landskap, kulturminner og biologisk mangfold. NVE finner det ikke aktuelt å kreve utredning av sumvirkninger i forbindelse med utredningsprogrammet. Når konsekvensutredning foreligger vil NVE vurdere om utredning av sumvirkninger er beslutningsrelevant, og eventuelt fremme dette som et tilleggskrav.

5.4.3 Avbøtende tiltak

Flere høringsinstanser ber om at det utredes tiltak som vil redusere eventuelle negative virkninger for ulike interesser. Det bes om utredning av tiltak for blant annet friluftsliv, visuell opplevelse av landskapet og tiltak som kan hindre ulykker ved iskast fra vindturbiner. NVE viser til kulepunkt to under "Prosess og metode" der det står at tiltak som kan redusere mulige virkninger skal vurderes. For øvrig vil NVE ved en eventuell konsesjon sørge for å ivareta krav til avbøtende tiltak gjennom fastsetting av vilkår.

5.4.4 Nedleggelse av vindkraftverket

Fylkesmannen ber om at utredningene klargjør hvordan tiltakshaver praktisk og økonomisk skal sørge for tilbakeføring av planområdene til den naturlige tilstanden ved nedleggelse av vindkraftverkene. NVE vil i vilkår til eventuelle konsesjoner stille krav om nedlegging, riving og istandsettelse av områdene, og garantistillelse for kostnadene forbundet med dette, jf. Energilovsforskriften § 3-4 d.

5.4.5 Risiko- og sårbarhetsanalyser

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane ønsker at det lages en risiko- og sårbarhetsanalyse som bør inneholde i hvilken grad klimaendringer vil kunne påvirke virkningene fra vindkraftverket og temaer som stabilitet/skredfare, stormflo, og ekstreme vindforhold. NVE finner dette ikke beslutningsrelevant, og vil ikke kreve utredninger om tema.